

L'ÈPICA

Es pot definir una epopeia o obra èpica com una composició poètica en hexàmetres dactílics de caràcter narratiu, que celebra personatges i accions heroics extrets de la història o de la llegenda. L'èpica llatina no es pot entendre sense l'**homèrica**, de la qual neix. Tanmateix, a diferència d'Homer, l'èpica llatina va cercar l'exaltació patriòtica de Roma i no en va ser una excepció Virgili, l'únic poeta romà que va escriure una epopeia comparable a les d'Homer: l'*Eneida*.

PRECEDENTS

1. LIVI ANDRÒNIC	2	A. Bellum Poenicum	a. Poema d'uns 30000 hexàmetres , en els quals es descrivia la història de Roma.	3
2. GNEU NEVI	3	B. Annales	b. Traducció en saturnis de l'Odissea d'Homer	1
3. QUINT ENNI	1	C. Odissea	c. Poema d'uns 5000 versos saturnis sobre els fets de la primera guerra Púnica	2

PUBLI VIRGILI MARÓ

VIDA I OBRA

*Mantua me genuit; Calabri rapuere; tenet nunc
Parthenope: cecini pascua, rura, duces*

Virgili va néixer a Màntua al 70 aC en el si d'una família rural benestant. Va anar a Roma per perfeccionar els coneixements de retòrica. Tanmateix no va poder exercir l'oratoria perquè no tenia ni temperament ni actitud: era tímid i malaltís i de poca presència. Quan tenia vint anys, va abandonar Roma i se'n va anar a Nàpols; on va continuar amb estudis de filosofia i de medicina.

Va haver de tornar a Roma, ja que les terres dels pares li foren confiscades pels guanyadors en les guerres provocades per la mort de Cèsar. Aquí escriurà les **Bucòliques**, obra que va obtenir un èxit considerable. Aquest fet l'acostà a Mecenas i aconseguí d'August que li fossin retornades les propietats familiars. Virgili es mostrà sempre agraït per aquest fet i recompensà els seus benefactors enaltint-los amb la seva ploma. Primer va escriure les **Geòrgiques** a instàncies de Mecenas i més tard, August li va encarregar una obra patriòtica i religiosa, l'**Eneida**.

Va viure una vida molt senzilla, que dedicà a la seva poesia. En els últims onze anys de vida va escriure l'Eneida, i morí el 19 aC a Bríndisi, després d'un viatge a Atenes, on es traslladà per donar els últims retocs a la seva obra.

Eneida: Paral·lelisme Odissea/ Il·liada

Forma propaganda August

Bucòliques	Deu poemes breus sobre la vida pastorívola, on es pot apreciar una influència clara del poeta hel·lenístic Teòcrit de Siracusa pel que fa al tema i als personatges. Els pastors canten els seus amors, les seves desventures, sovint a manera de concurs poètic en què rivalitzen entre ells.
Geòrgiques	Poema didàctic sobre agricultura i ramaderia que desenvolupa en quatre llibres les tècniques i els recursos que s'han d'utilitzar per a millora la feina del camp.
Eneida	Gran epopeia nacional romana que narra l'establiment a Itàlia del troià Eneas a fi de preparar, per desig exprés dels déus, la fundació de Roma

Identifiqueu a quina obra correspon cadascun dels fragments

A.- _____

Nec uero terrae ferre omnes omnia possunt,
Fluminibus salices crassisque paludibus alni
Nascuntur, steriles saxosis montibus orni;
Litora myrtetis laetissima; denique apertos
Bacchus amat collis, Aquilonem et frigora taxi.

B.- _____

Diuidimus muros et moenia pandimus urbis
Accingunt omnes operi pedibusque rotarum
Subiciunt lapsus et suppea uincula collo
Intendunt. Scandit fatalis machina muros,
Feta armis; pueri ciuium innuptaeque puellae
Sacra canunt funemque manu contingere gaudent.

C.- _____

MENALCAS: Et me Phoebus amat; Phoebo sua semper apud me
Munera sunt, lauri et suaue rubens hyacinthus.

DAMOETAS: Malo me Galatea petit, lasciuia puella,
Et fugit ad salices et se cupit ante uideri.

L'ENEIDA

L'*Eneida*, part integrant del programa literari ideat per Mecenas per enaltir l'obra d'August, és una poema èpic en dotze llibres que narra les peripècies d'Eneas, fugitiu de Troia, en el seu recorregut per la Mediterrània fins arribar a establir-se a Itàlia, com a origen de la nissaga de Roma. Dels dotze llibres, els sis primers segueixen la temàtica de l'*Odissea* i els sis darrers, de la *Ilíada*. Així, en la primera part es contenen les dificultats d'Eneas per arribar a Itàlia; en aquesta part destaca l'episodi de la trobada d'Eneas amb Dido, la reina de Cartago, que està a punt de desviar-lo de la seva missió divina. En la segona part destaquen les lluites contra els rútuls, conduïts pel rei Turn. L'*Eneida* és el poema nacional romà per excel·lència, ja que el sentimentalisme patriòtic del lligam de Roma amb Troia va acompanyat de la finor i les proporcions exactes d'una poesia delicada i perfecta, que, tot seguint el model d'Homer, no el desmereix. Virgili no pogué acabar-la i per això, abans de morir demanà als seus amics que la cremessin, ja que no volia deixar una obra incompleta.

ARGUMENT

Eneas, príncep de Dardània, fuig de Troia després d'haver estat cremada aquesta per l'exèrcit aqueu enduent-se la seva esposa Creüsa, el seu pare Anquises i el seu fill Ascani. De camí Creüsa es perd definitivament i el seu fantasma diu a Eneas que no aboqui amargues llàgrimes per ella, doncs li estava destinada una esposa de sang reial.

Juno, aïrada encara amb tota l'estirp troiana tracta de desviar, sigui com sigui, la flota de supervivents de la seva destinació inevitable, la península itàlica. Les peregrinacions d'Eneas duren set anys, fins que és acollit en el regne emergent de Cartago, governat per Dido. Per un parany de Venus i Cupido, Dido s'enamora perdudament d'Eneas i després de la partida d'aquest per ordre de Júpiter, es lleva la vida, maleint abans tota l'estirp esdevenidora d'Eneas i clamant el sorgiment d'un heroi venjador.

En somnis se li apareix l'ànima del seu pare Anquises que li demana que vagi a veure'l a l'Avern: Eneas accepta i, acompanyat de la Sibila de Cumes, recorre els regnes de Plutó i Anquises li mostra tota la glòria i pompa de la seva futura stirp, els romans.

Un cop arribats a la península itàlica, contacten amb el rei Llatí, que els rep pacíficament, i recordant una antiga profecia sobre que la seva filla Lavínia es casaria amb un estranger, decideix aliar-se amb Eneas i donar-li Lavínia per esposa. Turn, rei dels rútuls, pretendent de Lavínia, trastornat per les Fúries, declara la guerra a Eneas. Ambdós exèrcits es reforcen amb aliats i s'enfronten ferotgement, ajudats els troians per Venus i els rútuls per Juno, sense que Júpiter intervingui. Es produeixen morts en ambdós bàndols i finalment Eneas mata Turn.

L'ENEIDA: OBJECTIUS

Amb l'Eneida, Virgili, que havia entrat al cercle de Mecenas sota la protecció de l'emperador, es proposava explicar els orígens llegendaris de Roma i unir la *gens Iulia*, la família d'August, amb aquells antics herois troians i amb els déus. Presenta l'emperador August com un ésser diví predestinat a estendre la *Pax Romana* per tot el món. Segons Virgili, August seria un descendent d'Eneas i tota la nissaga Júlia hauria pres el nom de Iulus, fill d'Eneas.

Gira cap aquí els teus ulls, mira aquest poble
i els teus romans. Aquí, Cèsar i tota de Iulus
la progènie que ha d'arribar sota el gran eix del cel.
Aquest és, aquest és l'home que sovint escoltes t'ha estat promès,
Cèsar August, fill del diví, que fundarà els segles
d'or de nou en el Laci pels camps que un dia
governà Saturn, i fins als garamants i als indis
portarà el seu imperi; s'estén la seva terra més enllà de les estrelles,
enllà dels camins de l'any i del sol, on Atlant portador del cel
fa girar sobre les seves espatlles una volta plena de lluent astres.
Davant la seva arribada, ara ja s'espanten els regnes del Caspi
amb les respostes dels déus i la terra meòtida,
i s'estremeixen les set boques tremoloses del Nil.

Eneida VI 788- 806

Ordeneu els fragments de l'Eneida

A Llatí no cediren els déus homenívol llinatge;
L'únic fill que tingué, la florent joventut va rapir-lo.
Frisa llavors per fer tot el que li manà la Sibil·la.
Un coval monstuós s'obria pregon en la roca,
Com un avenc voltat d'un gorg negre i d'ombres de boscos
Cap ocell no podia obrir-se segur, per la gola
Vasta i fosca, el camí: talment els vapors que en sortien
Pestilents se'n pujaven devers la volta celeste.

Què esperaré vivint? Que el germà les muralles m'aterri,
Pigmalió, i que Iarbas, getul, m'arrossegui captiva?
Si m'haguessis donat almenys, abans de la fuga,
Un infant, si jo veia jugant un petit, un Eneas,
Dins la cort, que pogués almenys recordar ta semblança,
No, en veritat, no em creuria del tot deixada i traïda.

.....Llatí se'ls contempla,
Estupefacte, els dos herois, que, vinguts dels dos límits
De l'univers, es troben a punt d'atacar-se amb el ferro.
Ells, quan un buit se'ls obrí després de deixar-los la plana,
Es disparen de lluny les piques i entaulen la lluita,
Amb un fogós impuls, fent sonar llur escut i llur bronze.

Cau l'antiga ciutat que exercí molt temps un imperi;
Jauen, estesos pertot arreu, sens nombre, els cadàvers
Als carrers, dins les llars i sota les llandes devotes
Dels immortals. No sols amb llur sang expien els teucres;
Torna al cor dels vençuts el vigor també, a vegades,
I els aqueus, vencedors, són occits. Per tot el terrible
Plany, pertot el terror, la faç de la mort de mil formes.

"Vet aquí", diu Anquises, " és cert, la famosa Caribdis;
Són els esculls, les roques cruels predites per Helen.
Feu-vos-en lluny, companys, pitgeu les pales al'una".
Fan com se'ls mana rabents: i cap a les ones esquerres
Palinur, per primer, la proa virà, que cruixia;
Tira, l'estol, a l'esquerra, ajudat pels rem i l'oratge.

En cada un dels apartats següents hi ha només una resposta correcta

1. El fill d'Eneas s'anomena:
 - a) Anquises
 - b) Ascani
 - c) Turn
 - d) Ròmul

2. En arribar a les costes de Cartago, Eneas es troba amb:
 - a) Creüsa
 - b) Camil·la
 - c) Dido
 - d) Hèlena

3. En el llibre XII de l'*Eneida* té lloc la lluita final entre Eneas i:

- a) Turn
- b) Pal·lant
- c) Júpiter
- d) Llatí

4. Eneas era fill de:

- a) Anquises i Juno
- b) Júpiter i Creüsa
- c) Anquises i Venus
- d) Júpiter i Venus

Indiqueu la veritat (V) o falsedat (F) de cada una de les afirmacions

1. Les *Bucòliques* són poemes didàctics dedicats a cantar l'agricultura i les feines del camp.
2. Virgili, abans de morir, va demanar que es cremés l'*Eneida* perquè encara no estava acabada.
3. L'*Eneida*, una de les obres èpiques cabdals de la literatura universal, està dividida en sis cants.
4. Al llibre II de l'*Eneida*, Eneas, l'heroi troià, arriba a les costes de Cartago on és acollit per la reina Lavínia.
5. Eneas, al llibre VI de l'*Eneida*, visita els inferns acompanyat per la Sibila de Cumes.
6. Les *Geòrgiques* són composicions poètiques en què els protagonistes són pastors.
7. A l'*Eneida*, Turn mor a mans d'Eneas.
8. La nau d'Eneas va arribar a Empúries per desembarcar un company malalt.

Digues amb quin episodi dels llegits a l'*Eneida* relacionaries les narracions següents de l'Odissea

Odisseu viu a l'illa d'Ogigia durant set anys retingut per l'amor de la nimfa Calipso, fins que Hermes, per ordre de Zeus, obliga Calipso a alliberar-lo.

Odisseu baixa al reialme d'Hades, on retroba les ànimes de grans herois com Agamèmnon, Aquil·les, Patrocle, Antíloc, Aiant i descobreix que la seva mare també ha mort.

En el reialme d'Hades Tirèsies de Tebes li indica el camí de tornada a Ítaca.

Odisseu acollit al casal del rei feaci Alcinous recorda davant del rei totes les aventures viscudes des que fa nou anys enrere va sortir de Troia.

Odisseu és castigat pel déu Posidó a errar pel Mediterrani i no tornar a la seva pàtria; tanmateix, sempre gaudeix de la protecció de la deessa Atena.

